

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 12, 2021 | 30.12.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.12.85](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.85)

УДК 657.422.1

JEL Classification: E 40

Л. М. Очеретько,
к. е. н, доцент кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя
ORCID ID:0000-0001-9159-5094
О. В. Харьковська,
магістрант кафедри обліку та оподаткування,
Національний університет «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя
ORCID ID:0000-0002-6227-9348

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

L. Ocheretko
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation,
National University «Zaporozhye Polytechnic»
O. Kharkovska
Master's student of the Department of Accounting and Taxation,
National University «Zaporozhye Polytechnic»

IMPROVEMENT OF CASH ACCOUNTING

Мета. Дослідження теоретико-організаційних аспектів відмови від обліку готівкових грошових коштів та з'ясування напрямків покращення обліку наявності та руху грошових коштів в безготівкових розрахунках.

Методика дослідження. В процесі дослідження використовувався аналітичний метод при огляді інформаційних джерел, монографічний – при вивченні літературних джерел удосконалення обліку грошових коштів, системно-аналітичний – для обробки отриманої інформації.

Результати дослідження. Доведено позитивний економічний ефект переходу від готівкових до безготівкових розрахунків. Проаналізований стан розрахунків за даними Національного банку України, перспективи випуску та функціонування в країні цифрових валют. Обґрунтовано необхідність переходу від готівкових розрахунків до безготівкових розрахунків, запровадження рахунків для бухгалтерського обліку, інтеграції бухгалтерських програм, програм банківського обслуговування безготівкових розрахунків та електронного документообігу. Визначено теоретико-організаційні аспекти відмови від готівкових розрахунків, обліку готівкових грошових коштів. Визначені позитивні зміни бухгалтерського обліку при інтеграції програм бухгалтерського обліку, електронного документообігу та банківських систем.

Наукова новизна результатів дослідження. Встановлено, що повний перехід від готівкових до безготівкових розрахунків є перспективним, він усуне традиційні методи ведення рахунків, документування, обробки, реєстрації, надасть змогу підприємствам зосередити

фінансові та трудові ресурси на удосконаленні існуючих методів та засобів бухгалтерського обліку, підготуватись до введення в фінансову систему цифрових валют. Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження сприятимуть підвищенню ефективності формування і розвитку бухгалтерського обліку в сучасних умовах економіки та стануть базою для подальших наукових розробок у цій галузі.

Purpose. The study of theoretical and organizational aspects of refusal from cash accounting and clarification of directions for improving the accounting of the availability and movement of cash in non-cash payments.

Study methodology. In the course of the study, an analytical method was used when examining information sources, a monographic method - when studying literary sources for improving the cash accounting, a system-analytical method - for processing the information received.

Study results. The positive economic effect of the transition from cash to non-cash payments has been proven. The state of settlements according to the National Bank, the prospects for the issue and functioning of digital currencies in the country have been analyzed. The necessity of the transition from cash payments to non-cash payments, the introduction of accounts for accounting, the integration of accounting programs, the banking programs for non-cash payments and electronic document management have been substantiated. The theoretical and organizational aspects of refusal from cash payments, cash accounting have been determined. The positive configurations of accounting have been identified when integrating accounting programs, electronic document management and banking systems.

Scientific novelty of the study results. It has been established that a complete transition from cash to non-cash payments is promising, it will eliminate the traditional methods of maintaining accounts, documenting, processing, registering, allowing enterprises to focus financial and labor resources on improving existing methods and means of accounting, to prepare for the introduction of digital currencies into the financial system.

Practical significance of the study results. The results obtained will contribute to an increase in the efficiency of the formation and development of accounting in the modern economic conditions and will become the basis for the further scientific developments in this area.

Ключові слова: безготівкові розрахунки; інтеграція програм бухгалтерського обліку; електронний документообіг; банківська система обслуговування безготівкових розрахунків облік; цифрові валюти.

Key words: cashless payments; integration of accounting programs; electronic document management; banking system for servicing cashless payments; digital currencies.

Постановка проблеми. У всіх суб'єктів господарювання найбільш ліквідними активами є грошові кошти. Вони необхідні для початку здійснення господарської діяльності та для подальшого функціонування комерційного підприємства. В сучасних ринкових відносинах та епідеміологічній ситуації в країні, яка виникла внаслідок захворювання COVID-19, переведення співробітників більшості підприємств на виконання трудових обов'язків з віддаленого місця виконання, виникає потреба в адаптації суб'єктів господарювання до переходу на зовсім новий рівень обліку розрахунків грошових коштів. Відмова від готівкових розрахунків та удосконалення обліку й механізму безготівкових розрахунків стає актуальним питанням. Підтвердження цього є розвиток систем електронного документообігу та банківських інноваційних продуктів для здійснення безготівкових платежів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання обліку грошових коштів досліджувались такими вітчизняними науковцями, як: М. Т. Білуха, М. С. Пушкар, А. М. Андросов, С. Ф. Голов. Висвітлення проблем розвитку безготівкових розрахунків було здійснено Т. П. Куриленком, М. І. Савлуком, О. В. Міняйлом, Б. С. Івасів. Поєднання систем бухгалтерського обліку з автоматизованим комп'ютерним середовищем досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: Т. Г. Мельник, К. Е. Даллас, Е. К. Гільде. Водночас, сучасний епідеміологічний стан в країні вимагає від суб'єктів господарювання переходити на більш зручні та економічно ефективні методи обліку грошових коштів та розрахунків.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження теоретико-організаційних аспектів відмови від обліку готівкових грошових коштів та з'ясування напрямків покращення обліку наявності та руху грошових коштів в безготівкових розрахунках.

Виклад основного матеріалу дослідження. В процесі здійснення господарської діяльності підприємства закупають товари, роботи, послуги, паливо-мастильні матеріали, основні засоби та ін., й, відповідно, за результатом здійсненої виробничої діяльності реалізує вироблену продукцію або закуплені товари. Здійснення господарської діяльності супроводжується грошовими розрахунками (готівковими або безготівковими).

Відповідно до нормативних документів, грошові кошти (гроші) – це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання [1].

В Україні організація готівкових розрахунків регулюється постановою правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 29.12.2017 року № 148. Там же наведено визначення основних понять, які використовуються при розрахунках готівковими грошовими коштами:

«готівка – грошові знаки національної валюти України (банкноти і монети, у тому числі розмінні, обігові, пам'ятні монети, які є платіжними засобами);

готівкова виручка (готівка) – сума фактично одержаної готівки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а також від операцій, що безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та іншого майна;

готівкові розрахунки/розрахунки готівкою – платежі готівкою суб'єктів господарювання і фізичних осіб за реалізовану продукцію (товари, виконані роботи, надані послуги), а також за операціями, які безпосередньо не пов'язані з реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг) та іншого майна» [8].

В 2019 році вперше з'явилось поняття «коронавірусна хвороба (COVID-19)» – інфекційна хвороба, яка вперше виявлена у людини в грудні 2019 року в місті Ухань, Центральний Китай. Хвороба почалася як спалах, що розвинувся у пандемію. Причиною хвороби став коронавірус SARS-CoV-2, циркуляція якого в людській популяції була до грудня 2019 року невідомою [4].

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, коронавірус може залишатися на поверхні предметів і він може знаходитись на купюрах, до яких торкалися інфіковані люди.

З 21 лютого 2020 року Федеральна резервна служба США відправляла на 10-денний карантин купюри, які надходили з країн Азії. Влада Китаю направила інструкції всім фінансовим інститутам дезінфікувати всі купюри, а потім зберігати їх в сухому місці впродовж тижня. Центральний банк КНР також обробляє банкноти ультрафіолетовим випромінюванням або поміщає їх у спеціальні печі. Влада Південної Кореї та Угорщини обробляє купюри в спеціальних печах, де їх упродовж кількох секунд тримають за температури до 150 градусів. Потім температуру знижують, гроші запаковують, після чого вони вважаються дезінфікованими. Уряд Ірану закликає громадян уникати використання банкнот [9].

З метою запобігання розповсюдженню коронавірусної інфекції в Україні в 2020 році вводиться жорсткий локдаун загальним терміном 108 календарних днів. В цей термін працюють тільки аптеки, продовольчі магазини, автозаправні станції та комунальні підприємства. В 2021 році умови локдауну змінюють і тепер виконувати свої трудові обов'язки не можуть співробітники, які не здійснили вакцинацію проти коронавірусної хвороби.

Зважаючи на епідеміологічну ситуацію, можливий високий рівень розповсюдження коронавірусу за допомогою готівкових коштів, зміну ринкових та економічних відносин, пропонуємо ввести обмеження на розрахунки готівковими коштами із співробітниками з нарахованої заробітної плати, постачальниками товарів, робіт, послуг, розрахунків в роздрібній торгівлі з подальшою повною відмовою від готівкових розрахунків та переходом на безготівкові розрахунки (гривня, цифрові гроші).

В зв'язку із відмовою від готівкових розрахунків з бухгалтерського обліку грошових коштів зникає великий пласт обліку та контролю. Через відсутність готівкових розрахунків у підприємства виникає відсутність потреби:

- в обладнанні приміщення під касу або місця для здійснення готівкових розрахунків;
- в правильному та своєчасному оформленні первинних касових документів в зв'язку з переведенням всіх розрахунків з постачальниками товарів, робіт, послуг, перерахування податків та інших платежів до бюджету на безготівкові розрахунки. Перерахування заробітної плати співробітникам, сплата лікарняних за рахунок Фонду соціального страхування, відшкодування витрат згідно авансового звіту та інших платежів здійснюється на банківські картки співробітників;
- забезпеченні схоронності грошових коштів, проведенні інвентаризації грошових коштів в касі підприємства;
- в штатному розкладі посади касира. Економія фонду заробітної плати в рік при скороченні посади касира та мінімальній заробітній платі (01.01.2022 році – 6500,00 грн, з 01.10.2022 року – 6700,00 грн) становитиме 78,6 тис. грн, економія єдиного соціального внеску складе 17,3 тис. грн.

В первинному обліку грошових коштів залишаться тільки платіжні доручення, банківські виписки та інші продукти банківської системи.

При відмові від готівкових коштів роздрібна торгівля не зазнає значних збитків, оскільки протягом останніх двох років спостерігається неухильна тенденція до розрахунків в торгових мережах країни

банківськими платіжними картками. Про це свідчить аналіз діяльності банківської сфери України в 2020–2021 роках.

На підставі огляду банківського сектору за 2020 рік та листопад 2021 року, здійсненого Національним банком України, виявлена тенденція до зменшення готівкових розрахунків у фінансовій сфері України [5]. Протягом 2020–2021 рр. в зв'язку з карантинними обмеженнями частка готівкових розрахунків у торговельних мережах зменшилась. Це викликано тим, що все більше українців віддають перевагу безготівковим розрахункам з використанням безконтактних та токенизованих карток (з використанням смартфонів). Безготівкові розрахунки за допомогою платіжних карток у торговельних мережах України в першому півріччі 2020 року становили 50,4%, у першому півріччі 2020 року кількість операцій з отримання готівки у банках населенням зменшилася на 12,0%, а сума – на 5,0% проти першого півріччя 2019 року. Зростання безготівкових розрахунків населенням пояснюється тим, що розрахунки за допомогою платіжних карток зручні, швидкі та безпечні. Зростанню безготівкових розрахунків сприяло розширення платіжної банківської інфраструктури та торговельних мереж, де можна розрахуватися платіжними картками або смартфонами. Кількість платіжних терміналів у торговельній мережі (контактних та безконтактних) у розрахунку на 1 млн постійного населення України на 01 липня 2020 року становила 8,5 тис. шт.

У III кварталі 2021 року кількість активних платіжних карток відновилася до докризового рівня. Лідерами приросту були державні та приватні банки. Кількість активних платіжних карток за групами банків наведена на рис. 1.

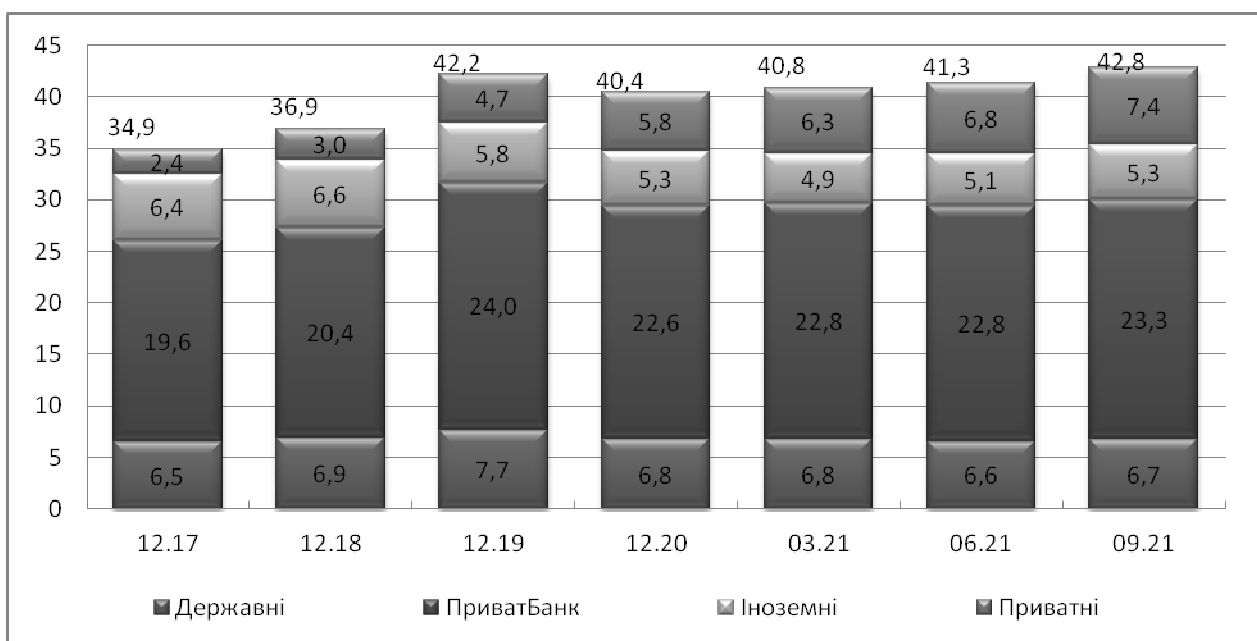

Рис. 1. Кількість активних платіжних карток за групами банків, млн од.

Джерело: [5]

У III кварталі 2021 року на території України, за даними Національного банку України, мережа POS-терміналів банків збільшилася (рис. 2).

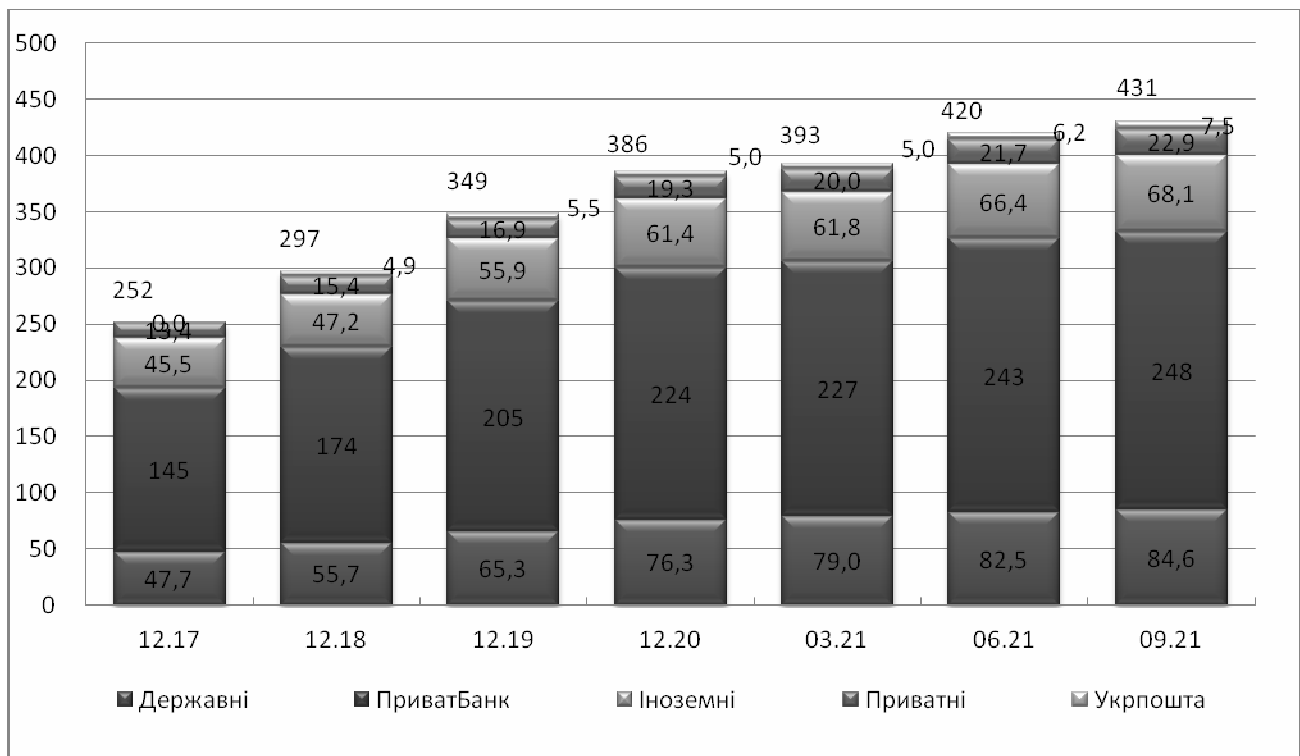

Рис. 2. Кількість платіжних терміналів (POS), тис. од.

Джерело: [5]

Приріст відбувся переважно завдяки ПриватБанку (+4.2 тис.) та іншим держбанкам (+2.0 тис. терміналів). Кількість банкоматів скоротилася в усіх групах: за квартал банки вилучили з мережі 494 банкомати (рис. 3).

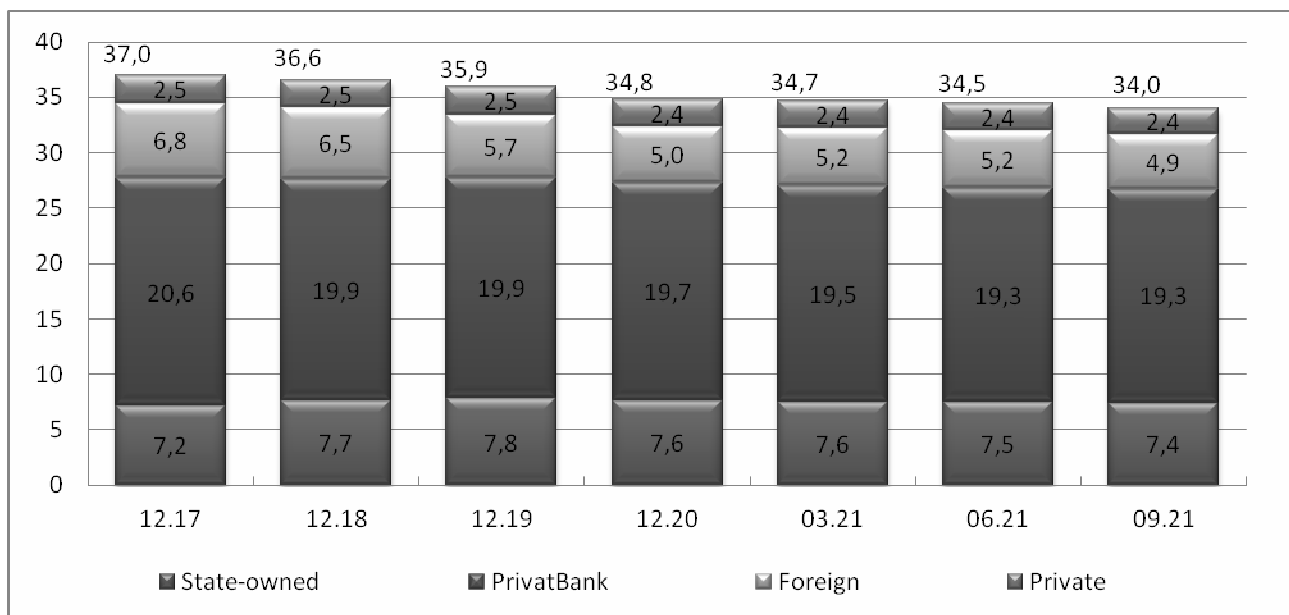

Рис. 3. Кількість банкоматів банків, тис. од.

Джерело: [5]

Дедалі більшого поширення набуває отримання комерційними підприємства у банківських установах корпоративних карток. Корпоративні картки підприємство може отримувати для співробітників, а також для довірених осіб. Корпоративні картки надаються співробітникам для придбання товарно-матеріальних цінностей, оплати витрат при відрядженні, надання авансу підзвіт. Розрахунки корпоративними картками здійснюються від імені підприємства та за рахунок коштів, які знаходяться на розрахунковому рахунку у банку.

Однією з форм корпоративних карток є «Картка «Ключ до рахунку»».

Основні переваги «Картка «Ключ до рахунку»»:

- незалежність від режиму роботи відділень банку, не потрібно отримувати у банку готівкові кошти;

- зменшується кількість звітних документів та скорочуються витрати, які пов'язані з видачею підзвітних сум;
- контролюються витрати співробітників по банківським випискам, які формуються в платіжній системі «Клієнт Банк» у разі необхідності;
- у разі потреби картки оперативного поповнюються в режимі 24/7/365 автоматичним поповнюванням;
- спрощує роботу бухгалтерії, яка пов'язана з перерахунком, зберіганням та доставкою готівки до банку;
- не потрібно купувати іноземну валюту для іноземних відряджень – грошові кошти на картках автоматично конвертуються по курсу банку;
- не потрібно декларувати грошові кошти на картці при виїзді за кордон;
- всі трансакції за картою знаходять відображення на балансі розрахункового рахунку в реальному часі [3].

У разі потреби розрахунків сумою більшою, ніж залишок на розрахунковому рахунку, банками можуть надаватись короткострокові кредити – овердрафт. Овердрафт – короткостроковий вид фінансування, який дозволяє поповнити оборотні кошти підприємства на суму, що перевищує залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства.

Овердрафт дає змогу:

- сплачувати заробітну плату співробітникам;
- сплачувати податки до бюджету;
- здійснювати розрахунки з постачальниками за товари, роботи, послуги;
- здійснювати інші поточні платежі.

Перевагами отримання овердрафту є:

- економія часу керівника та головного бухгалтера суб'єкта господарювання при оформленні договору кредитування;
- економія на оцінці та страхуванні предметів застави;
- прозорі умови кредитування, відсотки за користування овердрафтом нараховуються тільки за користування коштами;
- можливість погашення овердрафту цілодобово сім днів на тиждень;
- надання ліміту овердрафту в сумі, пропорційній надходженню на розрахунковий рахунок.

На погашення кредиту спрямовуються всі грошові кошти, які надходять на розрахунковий рахунок підприємства.

08 вересня 2021 року Верховна Рада України прийняла законопроект про віртуальні активи. За прийняття законопроекту проголосували більшість депутатів. Документ буде застосовуватись до правовідносин, які виникають в зв'язку з оборотом віртуальних активів в Україні. Він визначає права та обов'язки учасників ринку віртуальних активів, принципи державної політики в сфері обороту віртуальних активів. В законопроекті № 3637 поняття «віртуальний актив» визначається як матеріальне благо, який є об'єктом цивільного права, має вартість та визначено сукупністю даних в електронній формі. Законопроект № 3637 легалізує криптовалюту, зокрема виводить криптовалюту у правове поле, легалізує ринок криптовалюти та надає його учасникам правовий статус. Також дає можливість учасникам ринку відкривати рахунки в банках та інших фінансових установах для операцій з криптовалютою. Міністерство цифрової трансформації України та неприбуткова організація Stella Development Foundation (SDF), яка працює у сфері криптовалют, в серпні 2021 року підписали меморандум про співпрацю. В рамках меморандуму передбачено впровадження віртуальних активів та цифрової валюти в Україні. Регулювати ринок криптовалют буде Міністерство цифрової трансформації України, також воно буде вести спеціальний реєстр, збирати звіти та виконувати інші функції, пов'язані з обігом криптовалют [7].

Криптовалют на світовому ринку багато, але найпопулярнішою є біткойн. В Україні зараз є багато закладів (торгових точок, кафе, ресторанів, інше), які приймають до оплати біткойни. Українські економісти вважають криптовалюту грошима майбутнього.

«Найпрогресивніша в цьому плані Японія, яка у квітні 2021 р. визнала біткойн легальним платіжним засобом на рівні із єною. В інших країнах він визнаний фінансовим або віртуальним активом, який часто не оподатковується. В різних країнах до цього різні підходи, більше поки вивчають, бо цей ринок ще зовсім молодий у порівнянні із фондовим ринком. У США біткойн розглядається як фінансовий актив, як засіб для інвестування, в Швейцарії – на другому місці за визнанням» – зазначає директор з маркетингу Bitcoin-агентства KUNA Вадим Попов [6].

На даний час єдиним платіжним засобом залишається гривня. За думкою замісника міністра цифрової інформації Олександра Борнякова, розрахунки криптовалютою можуть бути такі самі, як з валютними картками – ними можна розраховуватись, хоча ні долар, ні євро, ні інші валюти, згідно закону, не є платіжними засобами. При розрахунках проводиться миттєва конвертація.

На думку першого заступника голови Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики Железняк Я. І., для того, щоб закон про віртуальні активи запрацював, потрібен рік. За рік потрібно внести зміни не тільки в Податковий кодекс, але й в фінансовий моніторинг, закон про Національний банк України, закон про права споживачів [2].

Крім того, Національний банк України розглядає питання про введення в Україні власних цифрових – е-гривні. Цифрова валюта – це електронний аналог звичайних грошових коштів. На відміну від криптовалют, які існують в децентралізованих мережах, цифрова валюта буде випускатися і контролюватись центробанком, вона не відноситься до віртуальних активів.

Літом 2019 року Національний банк України здійснив пілотний випуск електронних гривень – тестування відбувалось на співробітниках відомства. В лютому 2020 року минулий голова Національного банку України Яков Смолій зауважив, що відомство готове до випуску електронної гривні, але спочатку треба засвідчитись, що цей випуск не змінить тенденції росту цін в Україні [2].

В 2021 році з'явилося таке поняття, як «метавесвіт». Світові компанії Microsoft, Epic Games та Facebook хочуть бачити віртуальний світ, в якому будуть об'єднані всі технології та пристрої. Відмінною рисою метавесвіту буде:

- необмежена кількість користувачів, кожен зможе прийняти участь в існуванні в метавесвіті;
- метавесвіт буде об'єднувати фізичні та цифрові світи, відкриті та закриті платформи;
- повне функціонування економіки. Компанії будуть мати можливість здійснювати свою господарську діяльність у метавесвіті, що розширить купівельну спроможність, можливість отримувати винагороду (електронні грошові кошти) за продані товари, роботи, послуги, витратити їх та інвестувати.

Microsoft Mesh и Hololens забезпечують спільну працю в режимі реального часу. Прикладом частини метавесвіту стала раніше анонсована платформа Microsoft Mesh для спілкування та роботи в змішаній реальності [10].

Для здійснення безготівкових розрахунків пропонується використовувати систему «Клієнт-Банк», інтегровану в комп'ютерне середовище 1С: Бухгалтерія 8.2, BAS. Метод обміну інформації між програмними продуктами «Клієнт Банк» та 1С: Бухгалтерія 8.2, BAS наведений на рис. 4.

Рис. 4. Обмін інформацією між програмними продуктами «Клієнт Банк» та 1С: Бухгалтерія 8.2

Джерело: розробка авторів

Формування вихідних платіжних доручень, підписання електронним ключем та відправлення на обробку до банківської системи повинно здійснюватись з бухгалтерської програми. Обмін інформаційними даними повинен здійснюватись в реальному часі банківської системи в режимі 24/7/365.

Однією у головних умов інтеграції та удосконалення обліку наявності та руху грошових коштів при безготівкових розрахунках є забезпечення формування платіжних доручень в 1С з використанням відповідного кодування.

При формуванні вихідних платіжних доручень в комп'ютерному середовищі бухгалтерського обліку запровадити наступне кодування напрямку витрачання грошових коштів в призначенні платежу (рис. 5) :

1	2	3	4	5	6
---	---	---	---	---	---

Рис. 5. Кодування напрямку витрачання грошових коштів

Джерело: розробка авторів

Показник 1 – вказується вид взаєморозрахунків з контрагентом.

Види напрямків використання грошових коштів розподілити на:

1- взаєморозрахунки з постачальниками за товари, роботи, послуги, розрахунки з підзвітними особами. Використання рахунків 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 3711 «Розрахунки по виданим авансам в національній валюті», 3721 «Розрахунки з підзвітними особами в національній валюті»;

2- взаєморозрахунки з покупцями. Використання рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», 681 «Розрахунки по авансам отриманим» в розрізі субрахунків;

3- сплата податків до бюджету (рахунок 64 «Розрахунки по податкам та платежам», рахунок 65 «Розрахунки по страхуванню» з використанням субрахунків);

4- сплата за послуги банку (рахунок 92 «Адміністративні витрати» стаття витрат «послуги банку»);

5- інше, в залежності від виду напрямку руху грошових коштів.

Вказане кодування вноситься до картки контрагента в ІС. При формуванні вихідних платіжних доручень та автоматичному проведенні платіжних доручень в комп'ютерному середовищі у разі здійснення господарської операції, фінансова операція автоматично відобразиться на відповідному бухгалтерському рахунку.

Показник 2 – вказується ЄДРПОУ, ПІН суб'єкта господарювання. Дасть можливість автоматичного проведення платіжного доручення та уникнення похибки при фіксуванні фінансової операції.

Показник 3 – № та дата договору з контрагентом. У разі сплати податків та інших платежів до бюджету вказується код платежу податку.

Показник 4 – ПДВ у разі платнику податку на додану вартість. При наданні інформації з банківської системи про здійснення фінансової операції здійснюється проведення вихідного платіжного доручення з одночасним формуванням бухгалтерської проводки по відображенню суми ПДВ в залежності від факту господарської операції першої події.

Показник 5 – вказується кодування призначення податків та платежів до бюджету.

Показник 6 – призначення платежу.

Форма платіжного доручення, яка пропонується до використання, наведена на рис. 6.

[1] ПЛАТІЖНЕ ДОРУЧЕННЯ №		[3]	[2] 0410001
від "___" "___" 20__ р.		[4]	Одержано банком
			"___" "___" [50] 20__ р.
			[5]
Платник [9]		ДЕБЕТ рах. №	СУМА
Код [8]		[10]	[7]
Банк платника [11]			
Отримувач [15]		КРЕДИТ рах. №	
Код [16]		[17]	
Банк отримувача [13]			
Сума словами [6]			
Призначення платежу			[18]
[1 2 3 4 5 6]			
ДР [20]			
м.п. [40]	Підписи [41]		Проведено банком
			"___" "___" [51] 20__ р.
			Підпис банку

Рис. 6. Запропонована форма платіжного доручення в комп'ютерному середовищі ІС-бухгалтерія 8.2. або BAS

Джерело: розробка авторів

Вхідні платіжні доручення в бухгалтерській програмі ІС на підставі банківської виписки повинні створюватися та проводитися автоматично з одночасним формуванням відповідних бухгалтерських проводок, які відображують здійснену фінансову операцію.

Однією з розповсюджених програмних продуктів є МЕДок – система електронного документообігу. МЕДок забезпечує:

- автоматизацію документообороту;
- інформаційну безпеку шляхом шифрування документів електронним підписом;
- контроль документообігу на всіх етапах складання документів та звітності.

Документи, які формуються в програмі МЕДок, мають особистий цифровий підпис, офіційно визнані державними службами і комерційними організаціями та вважаються оригіналами відповідно до діючого законодавства України. За допомогою МЕДок суб'єкти господарювання в змозі отримати від контрагентів рахунки-фактури, накладні, акти виконаних робіт, податкові накладні, договори та інше. Ці документи підтверджують фінансову операцію, яка здійснюється при безготівкових розрахунках.

Загальний процес обміну інформаційними потоками при безготівкових розрахунках з постачальником наведено на рисунку 7.

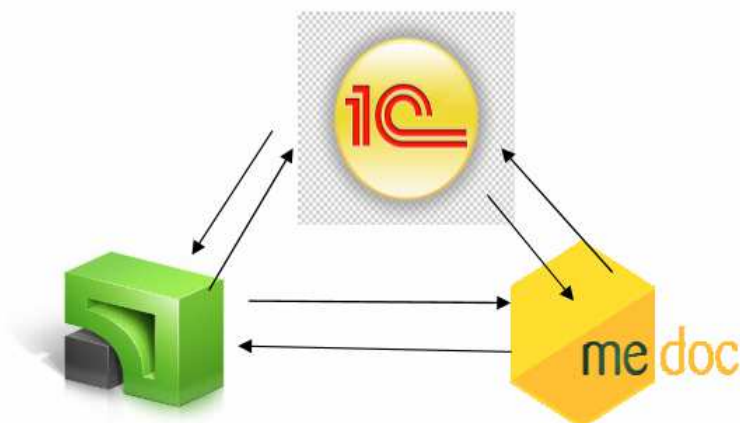

Рис. 7. Схема обміну інформаційними даними при інтеграції програм бухгалтерського обліку з електронним документообігом та банківською системою обслуговування безготівкових розрахунків

Джерело: розробка авторів

Обмін інформацією повинен здійснюватись в наступній послідовності:

- договори, рахунки-фактури, накладні, акти виконаних робіт, послуг від контрагентів, податкові накладні, інші документи надходять за допомогою електронного документообігу в МЕДок. З МЕДок вказані документи завантажуються в бази даних, з можливістю їх перегляду з одночасним підтвердженням здійснення господарської операції електронним ключем. Всі електронні документи зберігаються в електронних базах даних з відповідними реєстраційними номерами та в хронологічному порядку та можливістю перегляду реєстру відповідних документів. На підставі первинних документів в бухгалтерській програмі автоматично формуються бухгалтерські проведення, які відповідають здійсненій господарській операції;

- на підставі договору, рахунку-фактури в бухгалтерській програмі, у разі потреби чи за графіком платежів, автоматично формується платіжне доручення на вказану суму в рахунку-фактурі, підписується електронним ключем та відправляється до банківської системи з підтверджуючими документами (рахунком, договором);

- після підтвердження здійснення фінансової операції з оплати коштів постачальнику банківською системою вихідне платіжне доручення автоматично проводиться в бухгалтерській програмі. На підставі платіжного доручення формуються бухгалтерські проведення.

За умови запровадження відкриття суб'єктами господарювання в банках України поточних рахунків з криптовалютою та можливістю появи в близькому майбутньому електронних грошей України – е-гривні, бухгалтерський облік безготівкових розрахунків зазнає значних змін. Однією із змін буде необхідність обліку цифрових валют.

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначений для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на розрахункових рахунках в банку та які можуть бути використані для поточних операцій. Пропонується доповнити 3 клас рахунків рахунок 31 «Рахунки в банках» субрахунками:

- 317 – спеціальний рахунок в е-гривні;
- 318 – спеціальний рахунок в криптовалюті.

За допомогою запропонованих субрахунків можна буде відслідкувати залишки цифрових валют, напрями витрачання, періодичність надходження. Запропоноване впровадження не буде додатковим завданням для співробітників бухгалтерії, оскільки при інтеграції банківської системи обслуговування з бухгалтерськими програмами ці процеси буде автоматизовано.

Висновки з проведеного дослідження. Підводячи підсумок викладеного вище, вважаємо, що, з огляду на зміни, які відбуваються в епідеміологічному стані країни, економічних відносинах, виникає потреба у відмові від готівкових розрахунків та переходу на безготівкові розрахунки. Відповідно, буде відсутня необхідність в обліку, контролі готівкових грошових коштів. Відмова від обліку готівкових розрахунків дозволить суб'єктам господарювання зосередити фінанси та трудові ресурси на удосконаленні та розвитку обліку, руху, контролю безготівкових розрахунків, а саме розрахунків за допомогою цифрових валют.

Інформаційні системи бухгалтерського обліку, електронного документообігу, електронних платіжних систем стали невід'ємною частиною бухгалтерського обліку на підприємстві. Інтеграція інформаційних систем в єдине ціле з метою удосконалення обліку та контролю за здійсненням господарських операцій надасть можливість удосконалити бухгалтерський облік.

При проведенні касових та банківських операцій за рахунок людського чинника виникають помилки, викликані описками, навмисними неправильними відображеннями фінансових операцій, неухважністю. Перехід на автоматизовані безготівкові розрахунки надасть змогу уникнути всіх порушень, пов'язаних з веденням касових операцій, та призведе до безпомилкового ведення банківських операцій.

Застосування додаткових субрахунків 317, 318 надасть змогу здійснювати облік наявності та контроль цифрових валют.

Література.

1. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1, затверд. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 7. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/REG4382> (дата звернення: 21.11.2021).
2. Калашник П. С Bitcoin за хлібом? В Україні (почти) легалізували криптовалюти - что изменится. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/s-bitkoinom-za-hlebom-v-ukraine-pochti-legalizovali-kriptovalyuty-cto-izmenitsya> (дата звернення: 21.11.2021).(дата звернення: 21.11.2021).
3. Карта «Ключ к счету» / ПриватБанк. URL: <https://privatbank.ua/ru/business/klyuch-k-schetu> (дата звернення: 21.11.2021).
4. Коронавірусна хвороба 2019 . Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Коронавірусна_хвороба_2019 (дата звернення: 21.11.2021).
5. Огляд банківського сектору, листопад 2021 року . Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-listopad-2021-roku> (дата звернення: 21.11.2021).
6. Попов В. Що таке криптовалюта ? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/28742278.html> (дата звернення: 21.11.2021).
7. Прийнято Закон " Про віртуальні активи" / Офіційний вебпортал парламенту України. Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/213503.html> (дата звернення: 21.11.2021).
8. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні : Постанова Правління НБУ № 148 від 29.12.2017 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення: 21.11.2021).
9. Чи розносять банкноти коронавірус і чи безпечні банківські картки / Офіційний сайт BBC NEWS Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51878755> (дата звернення 20.11.2021)
10. Langston J. "You can actually feel like you're in the same place": Microsoft Mesh powers shared experiences in mixed reality. URL: <https://news.microsoft.com/innovation-stories/microsoft-mesh/> (дата звернення: 21.11.2021).

References.

1. Ministry of Finance of Ukraine (2013), Order of the Ministry of Finance of Ukraine "General requirements for financial reporting: National Regulation (Standard) of Accounting 1", available at: <https://ips.ligazakon.net/document/> (Accessed 21 Nov 2021).
2. Kalashnyk, P. S "Bitcoin for bread? Cryptocurrencies have been (almost) legalized in Ukraine", available at: <https://hromadske.ua/ru/posts/s-bitkoinom-za-hlebom-v-ukraine-pochti-legalizovali-kriptovalyuty-cto-izmenitsya> (Accessed 21 Nov 2021).
3. PryvatBank, Key to the account card, available at: <https://privatbank.ua/ru/business/klyuch-k-schetu> (Accessed 21 Nov 2021).
4. Wikipedia, Coronavirus disease 2019, available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Коронавірусна_хвороба_2019 (Accessed 21 Nov 2021).
5. National Bank of Ukraine, Banking Sector Review, November 2021, available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-listopad-2021-roku> (Accessed 21 Nov 2021).
6. Popov, V. "What is a cryptocurrency?", available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/details/28742278.html> (Accessed 21 Nov 2021).
7. The Verkhovna Rada of Ukraine, The Law of Ukraine "About virtual assets", available at: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/213503.html> (Accessed 21 Nov 2021).
8. National Bank of Ukraine (2017), Resolution of the NBU Board "On approval of the Regulations on conducting cash transactions in the national currency in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (Accessed 21 Nov 2021).
9. Official site of BBC NEWS Ukraine, "Do banknotes carry the coronavirus and are bank cards safe", available at: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51878755> (Accessed 20 Nov 2021).
10. Langston J. "You can actually feel like you're in the same place": Microsoft Mesh powers shared experiences in mixed reality. available at: <https://news.microsoft.com/innovation-stories/microsoft-mesh/> (Accessed 21 Nov 2021).

Стаття надійшла до редакції 14.12.2021 р.